Lieta Nr. A420135524, AA43-0727-25/3
ECLI:LV:ADAT:2025:1204.A420135524.13.S

**Administratīvā apgabaltiesa**

**SPRIEDUMS**

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2025. gada 4. decembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Sandra Gintere, tiesneses Ieva Dambe un Linda Vīnkalna

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, piešķirot trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusu un mājokļa pabalstu, izdošanu, sakarā ar Rīgas valstspilsētas pašvaldības Labklājības departamenta apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2025. gada 10. februāra spriedumu.

**Aprakstošā daļa**

[1] Pieteicējs /Persona A/ iesniegumos Rīgas Sociālajam dienestam (turpmāk – Dienests) lūdza piešķirt viņam trūcīgas mājsaimniecības statusu un mājokļa pabalstu.

Ar Rīgas valstspilsētas pašvaldības Labklājības departamenta (turpmāk – Departaments) 2024. gada 24. janvāra lēmumu Nr. DL-24-13-ap (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) kā galīgo administratīvo aktu atteikts pieteicējam piešķirt trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusu un mājokļa pabalstu. Lēmuma pamatojumā norādīts, ka sociālās palīdzības piešķiršanai un trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusa noteikšanai ir jāizvērtē klienta (mājsaimniecības) materiālie resursi. No pieteicēja un no viņa mātes /Persona B/, ar kuru pieteicējam ir kopīga mājsaimniecība, nav saņemti nepieciešamie dokumenti mājsaimniecības ienākumu un materiālā stāvokļa izvērtēšanai.

[2] Pieteikumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu pieteicējs skaidroja, ka dzīvoklī /Adrese A/, viņš dzīvo un ir deklarēts, kā arī maksājumus par saņemtajiem komunālajiem pakalpojumiem veic vienīgi pats. Pieteicēja māte ir deklarēta dzīvoklī Rēzeknē, par kuru viņa veic maksājumus, un viņiem nav kopējas mājsaimniecības.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2025. gada 10. februāra spriedumu pieteikums apmierināts, uzliekot Rīgas valstspilsētas pašvaldībai pienākumu izdot administratīvo aktu, piešķirot pieteicējam trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusu un mājokļa pabalstu no 2023. gada 1. novembra. Spriedums motivēts šādi.

[3.1] Pieteicējam atteikts piešķirt trūcīgas/maznodrošinātas mājsaimniecības statusu un mājokļa pabalstu, jo viņa mājsaimniecība nav deklarējusi ienākumus un nav iesniegusi dokumentus par visām mājsaimniecībā faktiski dzīvojošām personām. Lietā ir strīds par pieteicēja mājsaimniecības sastāvu.

[3.2] Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 32. pants noteic, ka sociālās palīdzības mērķis ir sniegt materiālu atbalstu zemu ienākumu mājsaimniecībām, lai nodrošinātu ienākumus garantētā minimālā

ienākumu sliekšņa līmenī un segtu ar mājokļa lietošanu saistītos izdevumus, kā arī sniegtu atbalstu atsevišķu izdevumu apmaksai krīzes situācijās. Atbilstoši likuma 1. panta 40. punktam mājsaimniecība ir vairākas personas, kuras dzīvo vienā mājoklī un kopīgi sedz izdevumus, vai viena persona, kura saimnieko atsevišķi. Šā panta 11. punktā noteikts, ka pamatvajadzības ir ēdiens, apģērbs, mājoklis, veselības aprūpe, obligātā izglītība.

Ievērojot tiesību normas jēgu, ir svarīgi konstatēt ne tikai to, ka personas mitinās vienā mājoklī, bet arī to, ka viņām ir kopēji izdevumi pamatvajadzību nodrošināšanai (*Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Senāts) 2020. gada 8. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-1005/2020 9. punkts*).

[3.3] Tiesa konstatēja faktiskos apstākļus, par kuriem nav strīda.

Pieteicējs ir 2. grupas invalīds kopš bērnības (autisma slimnieks). Viņa vienīgie ienākumi ir [valsts] sociālā nodrošinājuma pabalsts 226,08 *euro* [mēnesī]. Viņš ir vienīgā persona, kuras dzīvesvieta deklarēta dzīvoklī, kas pieder viņa mātei, kura ir arī pieteicēja asistente kopš 2021. gada jūnija.

2023. gada 1. novembrī pieteicējs vērsās Dienestā, lūdzot izvērtēt viņa mājsaimniecības statusa atbilstību trūcīgas mājsaimniecības statusam, norādot, ka ir vienīgā persona mājsaimniecībā.

2023. gada 14. novembrī Dienests apsekoja pieteicēja dzīvesvietu, kur sastapa pieteicēju un viņa asistenti (māti). Pieteicējs nereaģēja, kad viņu uzrunāja. Pieteicēja māte informēja, ka viņai ir pilnvara un viņai var uzdot visus jautājumus. Pieteicējam, pēc mātes vārdiem, ir bail no uguns, no svešiem cilvēkiem, bail parakstīt dokumentus. Māte nevarēja viennozīmīgi atbildēt, vai viņa dzīvo kopā ar pieteicēju, teica, ka šobrīd dzīvo, bet vispār viņai ir arī sava personīgā dzīve.

2024. gada 24. novembrī (*acīmredzot domāts 2023. gada 24. novembrī*) pieteicējs vērsās Dienestā ar lūgumu piešķirt mājokļa pabalstu. /Persona B/ rakstiski paskaidroja, ka viņas dzīvesvieta deklarēta Rēzeknē, kopš 2023. gada 1. septembra mācās Jūrmalā par šuvēja palīgu. Viņai ir uz mācību laiku piešķirta dienesta viesnīca, kuru pagaidām neizmanto, jo dēla veselības stāvoklis nav tik stabils, lai patstāvīgi būtu mājās viens pats. Dēla dzīvoklī ir malkas apkure, ko viņš neprot iekurināt, jo baidās no atklātas liesmas.

2024. gada 24. novembrī (*acīmredzot domāts 2023. gada 24. novembrī*) konsultācijas laikā /Persona B/, atnākot kopā ar dēlu, Dienesta darbiniekiem skaidroja, ka dienesta viesnīcu izmanto reti, jo jābrauc pie dēla nakšņot un palīdzēt, viņš pats ēst negatavo un dzīvokli neuzkopj, kad mātes nav, pieteicējs brauc brokastis paēst uz IKEA. Dienesta darbinieki pieteicējam paskaidroja, ja māte dzīvoklī uzturas gandrīz katru otro dienu, ir jāpilda iztikas līdzekļu deklarācija par divām personām. /Persona B/ atbildēja, ka pie dēla nedzīvo un nedzīvos, bet palīdz viņam tikai nepieciešamības gadījumos.

Pēc administratīvās lietas ierosināšanas Departaments ir pieprasījis papildu informāciju no Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības pārvaldes sociālā dienesta (*acīmredzot domāts Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības pārvaldes „Sociālais dienests”*). Atbilstoši saņemtajam dzīvesvietas apsekošanas aktam /Persona B/ dzīvesvietā Rēzeknē netika satikta, bet sarunā ar kaimiņiem no blakus dzīvokļa tika saņemta informācija, ka viņa dzīvo viena, bieži ciemojas pie dēla, pašlaik ilgāku laiku nav redzēta.

[3.4] Tiesa, ņemot vērā iepriekš minētos apstākļus, Dienesta secinājumu, ka pieteicējs nav uzskatāms par atsevišķi dzīvojošu personu, atzina par nepamatotu.

Tiesa norādīja, ka apsekošanas aktā ir atspoguļota tikai informācija par mātes klātbūtni pieteicēja dzīvesvietā. /Persona B/ nenoliedz, ka pašreiz dzīvo pie dēla. Vienlaikus viņa paskaidro, ka kopš 2023. gada 1. septembra dzīvo pie dēla tikai uz laiku, kamēr mācās Jūrmalā, bet dienesta viesnīcu neizmanto, jo dēlam veselības stāvokļa dēļ ir nepieciešama palīdzība. To apstiprina arī /Persona B/ pastāvīgās dzīvesvietas kaimiņu sniegtā informācija, ka viņa Rēzeknē dzīvo viena, bieži apciemo dēlu, bet pēdējā laikā nav redzēta. Apstāklis, ka /Persona B/ savā dzīvesvietā nav ilgāku laiku sastapta, nenozīmē viņas pastāvīgās dzīvesvietas maiņu, jo nav konstatējams pieteicēja mātes nodoms apmesties uz pastāvīgu dzīvesvietu pie dēla. Tiesa atzina par nekorektu Departamenta norādīto, ka /Persona B/ nav pildījusi Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 1. un 4. pantā noteikto pienākumu būt sasniedzamai un deklarētajai jaunajā dzīvesvietā.

Tiesa secināja, ka /Persona B/ klātbūtne pieteicēja dzīvesvietā nav uzskatāma par viņas pastāvīgo dzīvesvietu. Tiesa ņēma vērā netipiskos apstākļus, kas saistīti ar pieteicēja veselības stāvokli, kura dēļ viņa dzīvesvietas apsekošana bez mātes klātbūtnes vispār nav iespējama.

[3.5] Departaments tiesai norādīja, ka Dienests 2023. gada 1. decembrī saņēma pieteicēja atkārtotu iesniegumu, kurā paskaidrots, ka /Persona B/ dzīvesvieta deklarēta Rēzeknē, par kuru viņa veic maksājumus, jo bankā ir noslēgusi līgumu par rēķinu automātisko apmaksu, bet reizēm māte pieteicējam iedod naudu, kuru viņš iemaksā savā kontā, lai pēc tam samaksātu /Persona B/ rēķinus. Dienests no pieteicēja iesniegtā bankas konta pārskata konstatēja, ka 2023. gada 31. oktobrī no viņa konta apmaksāti /Persona B/ rēķini par nekustamā īpašuma nodokli, ūdeni, siltumenerģiju un elektroenerģiju. Savukārt pieteicēja bankas kontā nav veikti skaidras naudas iemaksas darījumi. Šādi gadījumi tika konstatēti arī iepriekš. Pieteicējs arī 2022. gada 18. janvārī norādīja, ka skaidra nauda tiek iemaksāta viņa bankas kontā, lai pēc tam veiktu pārskaitījumus mātes rēķinu apmaksai. Departamenta ieskatā minētais liecina, ka pieteicējs un viņa māte pamatvajadzību nodrošināšanai kopīgi rīkojas ar naudas līdzekļiem.

Tiesa no 2023. gada 1. decembra iesnieguma satura konstatēja, ka tajā nav minēts Departamenta norādītais. Iesniegumā norādīts, ka „tā kā viņai nav viedtālruņa un viņa nelieto internetbankas pakalpojumus, tad ir bijuši gadījumi, kad pēc viņas lūguma ar viņas iedoto naudu esmu no savas internetbankas veicis /Persona B/ izrakstīto rēķinu apmaksu". Arī 2022. gada 18. janvāra iesniegumā pieteicējs par maksājumiem ar savu internetbanku, lai norēķinātos par elektroenerģiju un ūdeni dzīvoklī Rēzeknē, kurš pieder /Persona B/, paskaidroja, ka maksājumu veikšanai naudu iedeva mātei, viņai nav internetbankas pieslēguma un nav viedtālruņa, maksājumus veic internetbankā, lai viņai nebūtu jāiet uz banku pašai laikā, kad valstī ir izsludināta ārkārtas situācija sakarā ar pandēmiju, un lai māte varētu ieekonomēt komisijas maksu.

Tiesa secināja, ka pieteicējs, izmantojot internetbankas pakalpojumus, no sava bankas konta palīdz mātei apmaksāt dažus viņai izrakstītos rēķinus, bet /Persona B/ ar dēlu norēķinās skaidrā naudā. Savukārt apstāklis, ka pieteicēja bankas kontā nav veikti skaidras naudas iemaksas darījumi, nevar būt par pierādījumu tam, ka viņam un /Persona B/ ir kopēji mājsaimniecības izdevumi pamatvajadzību nodrošināšanai. Tieši pretēji, no pieteicēja bankas konta ir redzams, ka viņš patstāvīgi rīkojas ar saviem naudas līdzekļiem, veicot rēķinu apmaksu par komunālajiem pakalpojumiem, kā arī regulāri norēķinoties ar kredītkarti gan veikalos, gan ēdināšanas iestādēs.

[3.6] Tiesa secināja, ka pieteicējs ir atzīstams par atsevišķi dzīvojošu personu un viņa materiālā situācija ir izvērtējama kā personai, kura saimnieko atsevišķi. Apstāklis, ka /Persona B/ pieteicēja veselības stāvokļa dēļ bieži ciemojas pie dēla un palīdz viņam sadzīvē, nevar kalpot par formālu ieganstu pašvaldībai atzīt, ka pieteicējs nav atsevišķi dzīvojoša persona, un par pamatu atteikumam piešķirt trūcīgas/maznodrošinātas mājsaimniecības statusu, ja viņa ienākumu līmenis atbilst šāda statusa piešķiršanai. Ņemot vērā izskatāmā gadījuma netipiskos apstākļus, lietā ir konstatējami priekšnoteikumi pieteicēja prasītā labvēlīgā administratīvā akta izdošanai.

[4] Departaments apelācijas sūdzībā norādīja turpmāk minētos argumentus.

[4.1] Ja tiesa atzītu, ka pieteicējam ir kopīga mājsaimniecība ar māti, tad viņai piederošie vismaz divi nekustamie īpašumi būtu šķērslis sociālās palīdzības piešķiršanai. /Persona B/ administratīvajā procesā atzīstama par trešo personu.

[4.2] /Persona B/ kā pieteicēja asistentei nav pienākuma dzīvot kopā ar viņu. Vienlaikus no lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs nevar dzīvot viens, viņam ikdienā ir nepieciešama mātes palīdzība un atbalsts. Pieteicējs 2024. gada 17. jūnija iesniegumā Departamentam un /Persona B/ tiesas sēdē atzina, ka mācību laikā māte dzīvoja kopā ar pieteicēju.

Tiesa Departamenta secinājumu, ka pieteicējs nedzīvo viens, atzina par nepamatotu, tajā pašā laikā secinot, ka pieteicējs kopā ar māti dzīvoja dzīvoklī Rīgā, kas tomēr nebija /Persona B/ dzīvesvieta.

[4.3] Tiesa nevērtēja pieteicēja bankas konta izdrukas, konkrēti – vai viņš ar saviem ienākumiem būtu varējis atļauties konstatētos izdevumus. Tiesa piekrita /Persona B/ tiesas sēdē teiktajam, ka no ģimenisko attiecību aspekta nav nozīmes tam, vai viņa pieteicējam materiāli palīdz, taču brīdī, kad pieteicējs vēršas Dienestā, lai

saņemtu sociālo pabalstu, Dienestam ir pienākums izvērtēt mājsaimniecības ienākumus, tostarp no citām personām saņemto atbalstu.

[4.4] Pieteicējs un /Persona B/ nav izskaidrojuši un pierādījuši, kā, dzīvojot kopā un mātei rūpējoties par pieteicēju, viņiem pastāvēja atsevišķas mājsaimniecības.

Dienesta ieskatā /Persona B/, iegādājoties dzīvokli Rīgā, bija nodoms tajā dzīvot kopā ar dēlu. Pieteicējs un viņa māte vēlas savu dzīves situāciju iekārtot tā, lai pieteicējs atbilstu sociālās palīdzības saņēmēja statusam un /Persona B/ saņemtu pašvaldības atbalstu sava īpašuma uzturēšanai.

[5] Dienests rakstveida paskaidrojumā pievienojās Departamenta apelācijas sūdzībā norādītajiem argumentiem. Dienesta ieskatā no lietas materiāliem kopsakarā ar pieteicēja un /Persona B/ tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka viņiem ir kopīga mājsaimniecība.

[6] Pieteicējs rakstveida paskaidrojumā norādīja, ka māte viņa dzīvesvietā uzturējās galvenokārt darba dienās un tā uzskatāma par ilgstošu ciemošanos. /Persona B/ pati apmaksā rēķinus par komunālajiem pakalpojumiem par dzīvokli Rēzeknē, dažreiz to izdarot ar pieteicēja starpniecību. Pieteicējam mentālās saslimšanas dēļ mājās ir nepieciešama palīdzība.

**Motīvu daļa**

[7] Lietā pastāv strīds par to, vai pieteicējam ir piešķirams trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statuss un mājokļa pabalsts.

[8] Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 32. pantam un 35. panta pirmās daļas 2. punktam mājokļa pabalsta piešķiršanas mērķis ir sniegt materiālu atbalstu zemu ienākumu mājsaimniecībām, lai nodrošinātu iespēju segt ar mājokļa lietošanu saistītos izdevumus.

Saskaņā ar šā likuma 5. panta pirmo daļu un 36. panta pirmo daļu pašvaldības sociālais dienests pirms lēmuma par trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusa vai sociālās palīdzības pabalsta piešķiršanu mājsaimniecībai vai atsevišķai personai mājsaimniecībā pieņemšanas izvērtē mājsaimniecības kopējos materiālos resursus – ienākumus un īpašumu.

Attiecībā uz materiālo resursu izvērtēšanu Ministru kabineta 2020. gada 17. decembra noteikumu Nr. 809 „Noteikumi par mājsaimniecības materiālās situācijas izvērtēšanu un sociālās palīdzības saņemšanu” (turpmāk – Noteikumi Nr. 809) 2. punkts precizē: lai saņemtu sociālo palīdzību un izvērtētu mājsaimniecības atbilstību trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusam, viena no mājsaimniecības personām (iesniedzējs) vēršas pašvaldības sociālajā dienestā, uzrāda personu apliecinošu dokumentu un iesniedz tiesību normā nosauktos dokumentus par katras no mājsaimniecībā esošo personu materiālajiem resursiem pēdējo trīs mēnešu laikā (pēdējo 12 mēnešu laikā par neregulāriem ienākumiem). Saskaņā ar šo noteikumu 3. un 4. punktu mājsaimniecības materiālās situācijas izvērtēšanai sociālais dienests izmanto pašvaldību sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu administrēšanas lietojumprogrammu SOPA, noteikumu 2. punktā minētajos dokumentos iekļautās ziņas un, ja nepieciešams, apseko iesniedzēja norādīto faktisko dzīvesvietu vai deklarēto dzīvesvietu un izvērtē iespēju sniegt atbilstošu atbalstu.

Tādējādi gan mājokļa pabalsta, gan trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusa piešķiršanā pašvaldības sociālajam dienestam ir jāizvērtē mājsaimniecības materiālais stāvoklis.

[9] Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 40. punkts mājsaimniecību definē kā vairākas personas, kuras dzīvo vienā mājoklī un kopīgi sedz izdevumus, vai vienu personu, kura saimnieko atsevišķi. Saskaņā ar likuma 9. panta pirmo daļu persona sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību saņem tajā pašvaldībā, kuras teritorijā ir personas deklarētā dzīvesvieta.

Rīgas domes 2023. gada 12. jūlija saistošo noteikumu Nr. RD-23-220-sn „Par mājsaimniecības atzīšanu par trūcīgu vai maznodrošinātu un sociālās palīdzības pabalstiem Rīgas valstspilsētas pašvaldībā” 4. punkts paredz, ka

trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusu un noteikumos noteiktos pabalstus ir tiesības saņemt personām, kuras savu dzīvesvietu deklarējušas un faktiski dzīvo pašvaldības administratīvajā teritorijā.

Līdz ar to, ja mājsaimniecība vēlas saņemt trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusu, visām mājsaimniecībā esošajām personām ir jābūt deklarētām un jādzīvo pašvaldības teritorijā.

Izskatāmajā gadījumā pieteicējs pašvaldībā vērsies kā vienas personas mājsaimniecība. Tādēļ, ņemot vērā izskatāmajā lietā iegūtās ziņas, ir jāpārbauda, vai viņš mājoklī faktiski dzīvoja viens un arī viens pats sedza mājsaimniecības izdevumus.

Apgabaltiesa atzīst, ka apstāklim, vai pieteicēja mātei bija no Dzīvesvietas deklarēšanas likuma izrietošs pienākums deklarēt savu dzīvesvietu Rīgā un vai viņa šo pienākumu bija izpildījusi, izskatāmajā lietā nav juridiskas nozīmes.

[10] Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējam bija piešķirts trūcīgas mājsaimniecības statuss par laika periodu no 2023. gada 1. jūnija līdz 30. novembrim (*lietas 1. sējuma 7. lapa*), par šo periodu piešķirts arī mājokļa pabalsts (*lietas 1. sējuma 8. lapa*).

Pirmās instances tiesa kļūdaini konstatēja, ka pieteicējā prasījums ir par minētā statusa un pabalsta piešķiršanu no 2023. gada 1. novembra.

Jaunu iesniegumu par mājsaimniecības izvērtēšanu pieteicējs iesniedza 2023. gada 1. novembrī, iesniegumu par mājokļa pabalsta piešķiršanu – 24. novembrī.

Atteikums piešķirt trūcīgas/maznodrošinātas mājsaimniecības statusu un mājokļa pabalstu pamatots ar Dienesta konstatēto, ka kopā ar pieteicēju dzīvo viņa māte, bet pieteicējs, aizpildot deklarāciju, kā mājsaimniecības sastāvu norādījis tikai sevi. Tā kā nav deklarēti visu vienā mājsaimniecībā dzīvojošo personu ienākumi un nav iesniegti Noteikumu Nr. 809 2. punktā noteiktie dokumenti, Dienests atzina, ka nevar izvērtēt pieteicēja mājsaimniecības patieso materiālo situāciju un lemt par sociālās palīdzības piešķiršanu.

[11] No lietā iesniegtajiem dokumentiem apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējam ir piešķirta 2. grupas invaliditāte no 2020. gada 6. decembra līdz 2025. gada 5. decembrim, invaliditātes cēlonis ir slimība kopš bērnības (psihiski funkcionālie traucējumi) (*lietas 2. sējuma 6. lapa*). Atbilstoši Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas 2020. gada 26. novembra atzinumam Nr. 27-2020-3352-A pieteicējam ir indikācijas asistenta pakalpojuma nepieciešamībai minētajā invaliditātes periodā (*lietas 2. sējuma 7. lapa*).

Pieteicēja dzīvesvieta deklarēta dzīvoklī Rīgā, kas pieder viņa mātei.

/Persona B/ ir pieteicēja asistente kopš 2021. gada jūnija saskaņā ar noslēgtajiem uzņēmuma līgumiem ar Dienestu (*lietas 2. sējuma 3. lapa*).

Pieteicēja māte dzīvesvietu ir deklarējusi Rēzeknē. 2023./2024. mācību gadā /Persona B/ sāka apgūt šuvējas profesiju, un viņai Jūrmalā bija piešķirta dienesta viesnīca.

Konstatējams, ka administratīvajā procesā iestādē pieteicēja māte ir centusies izvairīties sniegt skaidru atbildi par savu dzīvesvietu. Viņa ir sniegusi pretrunīgu informāciju par to, vai ir izmantojusi iespēju dzīvot dienesta viesnīcā, proti, vai viņa dienesta viesnīcu izmanto, to izmanto reti (*lietas 1. sējuma 71. lapa (teiktais 2023. gada 24. novembra konsultācijā)*), vai neizmanto vispār un dzīvo kopā ar dēlu (*lietas 1. sējuma 70., 72. lapa*). Turklāt 2023. gada 11. decembra konsultācijā /Persona B/ teikusi, ka jau ilgstoši dzīvo kopā ar dēlu (*lietas 1. sējuma 71. lapa*).

Apgabaltiesa, izvērtējusi šādus apstākļus: /Persona B/ norādīto par dzīvošanu kopā ar dēlu Dienesta 2023. gada 14. novembra apsekošanas laikā un 11. decembra konsultācijā (*lietas 1. sējuma 71., 72. lapa*), 24. novembra skaidrojumā Sociālajam dienestam norādīto par pieteicēja veselības stāvokli, kas neļauj viņam dzīvot patstāvīgi, un faktu, ka šajā skaidrojumā /Persona B/ kā savu faktisko dzīvesvietas adresi norādījusi /Adrese A/ (*lietas 1. sējuma*

*70. lapa*), to, ka viņa savā deklarētajā dzīvesvietā Rēzeknē jau ilgu laiku pirms decembra nav tikusi redzēta (*lietas 1. sējuma 89. lapa*), secina, ka pieteicēja māte vismaz kopš 2023. gada 1. septembra dzīvoja kopā ar dēlu.

Minētā secinājuma pareizību un atbilstību faktiskajai situācijai apstiprina arī pieteicēja 2024. gada 29. aprīļa un 17. jūnija iesniegumos sniegtā informācija un 2024. gada 15. maija apsekošanā konstatētais, ka 2023./2024. mācību gadā /Persona B/ dzīvoja kopā ar dēlu Rīgā (*lietas 1. sējuma 121., 122., 125. lapa*).

Arī tiesas sēdē pieteicēja māte atzina, ka, neskatoties uz piešķirto dienesta viesnīcu, viņa sakarā ar dēla veselības stāvokli un nespēju sevi aprūpēt izvēlējās dzīvot mājās kopā ar dēlu, jo viņš ir jāpieskata (piemēram, *audio protokola 00.03.26-00.04.30*).

[12] Pieteicējam kā vienas personas mājsaimniecībai par laika periodu no 2023. gada 1. jūnija līdz 30. novembrim bija piešķirts trūcīgas mājsaimniecības statuss. Tātad 2024. gada 5. jūlija lēmumā Departaments piešķīra ticamību pieteicēja norādītajam, ka viņš no 2024. gada 1. jūnija dzīvo viens, un uzdeva Dienestam atkārtoti izvērtēt mājsaimniecības ienākumus un lemt par viņa tiesībām saņemt atbilstošu statusu.

Apgabaltiesa konstatē, ka Dienests 2021. gadā citstarp bija novērtējis to, ka pieteicējam ir nepieciešama pastāvīga uzraudzība (*lietas 2. sējuma 8. lapa*). /Persona B/ tiesas sēdē pirmās instances tiesā vairākas reizes minēja, ka dēlu ilgstošu laika periodu nevar atstāt vienu, viņš ir jāpieskata. Tā, piemēram, gan neminot konkrētu laika periodu, viņa norādīja, ka savas saslimšanas laikā dēlu bija nogādājusi patversmē, jo viņu nevar atstāt vienu (*audio protokola 00.08.45–00.08.50*), vasarās pieteicējs ir laukos (iespējams domāts Rēzeknē), svētkos, brīvdienās arī (*audio protokola 00.32.55–00.33.10*), šobrīd darba dienās viņa kopā ar dēlu dzīvo dienesta viesnīcā (*audio protokola 00.06.31–00.07.22*). Pieteicējs apgabaltiesai ir apstiprinājis, ka viņam ikdienā ir nepieciešams atbalsts.

Tādējādi no /Persona B/ tostarp tiesas sēdē paskaidrotā par pieteicēja prasmēm, spēju uztvert, analizēt un izvērtēt apstākļus un par pašaprūpes spējām apgabaltiesa secina, ka dzīvošana kopā ar dēlu bija gan pieteicēja mātes izvēle, gan lielākoties – nepieciešamība un morāls pienākums. Apgabaltiesa no mātes sniegtā pieteicēja raksturojuma kopumā secina, ka nepastāv iespēja, ka viņš būtu spējīgs dzīvoklī Rīgā ilgstoši dzīvot viens pats, patstāvīgi rūpējoties par sevi.

Līdz ar to, pat tad, ja /Persona B/ visu no mācībām brīvo laiku nepavadīja kopā ar dēlu un lietā būtu konstatējams, ka viņa 2023. gada rudenī bija pametusi dzīvoklī Rīgā, lai viena dotos, piemēram, uz savu dārzu (*lietas 1. sējuma 204. lapa*), tas neļautu viņas pastāvīgo uzturēšanos dzīvoklī Rīgā raksturot vienīgi kā (ilgstošu) ciemošanos, kā to /Persona B/ norādīja tiesas sēdē un pieteicējs paskaidrojumā apgabaltiesai.

Apgabaltiesa ņem vērā, ka ciemošanās ir atrašanās pie kāda, parasti kādu laiku (sk. *šķirkli Mūsdienu latviešu valodas vārdnīca, https://mlvv.tezaurs.lv/ciemoties*). Izskatāmajā gadījumā pieteicēja māte ilgstoši ne vien mitinājās dzīvoklī, bet arī to uzkopa, kā arī gatavoja ēst, jo, pēc viņas vārdiem, dēls to nedarīja.

[13] Apgabaltiesa kā būtisku apstākli papildus ņem vērā Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija atzinumu, ka pieteicējam ir nepieciešami asistenta pakalpojumi (*lietas 2. sējuma 7. lapa*), un šādu pakalpojumu Dienests viņam ir piešķīris: no 2021. gada 8. jūnija līdz 4. augustam (lai saņemtu ārstniecības pakalpojumus, apmeklētu valsts un pašvaldību iestādes, institūcijas, iesaistītos sociālās iekļaušanas pasākumos); no 2021. gada 23. augusta līdz 2024. gada 31. jūlijam (lai apmeklētu ārstus, institūcijas, sociālos pasākumus); no 2021. gada 23. augusta līdz 2022. gada 30. septembrim (lai apmeklētu ārstus, institūcijas, sociālos pasākumus), no 2022. gada 1. oktobra līdz 2023. gada 31. augustam (lai apmeklētu izglītības iestādi, ārstus, institūcijas, sociālos pasākumus), asistenta pienākumus par atlīdzību minētajos periodos pildīja /Persona B/ (*lietas 2. sējuma 3., 31.–39. lapa*).

Saskaņā ar /Persona B/ teikto pieteicējs pats ēst negatavo. No pieteicēja konta pārskata (*lietas 1. sējuma 63. lapas otra puse–67. lapa*) redzams, ka viņš bieži apmeklējis bistro un kafejnīcas, taču ne katru dienu. Tiesas sēdē /Persona B/ paskaidroja, ka ar dēlu bieži iet kopā ēst uz kafejnīcām, dažreiz maksā dēls, dažreiz viņa (*audio protokola 00.37.06–00.37.31*).

Šādos apstākļos apgabaltiesa atzīst par pierādītu faktu, ka /Persona B/ vismaz kopš 2023. gada 1. septembra mitinājās vienā mājoklī kopā ar dēlu. Pieteicēja māte papildus iepriekš norādītajiem darbiem mājsaimniecībā veica arī asistenta pienākumus, kas noteikti uzņēmuma līgumos par asistenta pakalpojuma sniegšanu, proti, nodrošināja pieteicējam iespēju veikt darbības ārpus mājokļa, tostarp apmeklēt ārstus, valsts un pašvaldību iestādes, kultūras pasākumus, doties ieturēt maltītes.

[14] Kā izriet no Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 40. punkta, vērtējot kopīgas mājsaimniecības esību, ir svarīgi konstatēt ne tikai to, ka personas mitinās vienā mājoklī, bet arī to, ka viņām ir kopēji izdevumi pamatvajadzību nodrošināšanai Tas vien, ka personas mitinās vienā mājoklī, vēl nenozīmē, ka viņām ir šādi kopēji izdevumi (sal. *Senāta 2020. gada 8. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-1005/2020 9. punkts*).

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 11. punkts noteic, ka pamatvajadzības ir ēdiens, apģērbs, mājoklis, veselības aprūpe, obligātā izglītība.

Pieteicējam ir bankas konts AS „Swedbank”, kurā vienīgais apgrozījums 2023. gada augustā–oktobrī bijis ikmēneša maksājums par bankas karti (*lietas 1. sējuma 63. lapa*).

No lūguma par atbrīvošanu no valsts nodevas samaksas izriet, ka pieteicējam ik mēnesi ir jāapmaksā AS „Rīgas namu apsaimniekotājs”, SIA „BITE Latvija”, SIA „Enefit” un SIA „Latvijas Mobilais Telefons” izrakstītie rēķini. No pieteicēja bankas konta AS „SEB banka” pārskata (*lietas 1. sējuma 63. lapas otra puse–67. lapa*) redzams, ka viņš pats ir apmaksājis visus rēķinus. Tātad viņš apmierina savas pamatvajadzības, kas saistītas ar mājokli. No konta izraksta nav konstatējama iepirkšanās specializētajos apģērbu un apavu veikalos, taču apgabaltiesa atzīst, ka apģērbu un apavus var nopirkt arī, piemēram, LIDL, Maxima, Stockmann veikalos, kur viņš dažas reizes ir iepircies.

Tiesas sēdē /Persona B/ noliedza, ka viņai un dēlam ir kopīgi izdevumi. Pieteicējs savu naudu tērējot, kā gribot. Tomēr viņa labprāt nopērk viņam apģērbu un „tādas lietas”. Lielas preces palīdz iegādāties (*audio protokola 00.11.00–00.13.10*). Apgabaltiesa apgalvojumu, ka pieteicējs savu naudu tērējis, kā vēlas, vērtē kritiski.

No lietas materiāliem nav konstatējams, kādas bija pieteicēja veselības vajadzības un ar tām saistītie izdevumi strīdus periodā, taču no bankas konta izraksta konstatējams, ka viņš ir veicis tikai divus nelielus pirkumus aptiekā – 0,53 *euro* apmērā 2023. gada 23. augustā un 0,20 *euro* 2023. gada 18. septembrī. Minētais ir pamats secināt, ka citus ar veselību saistītus pieteicēja izdevumus ir apmaksājusi cita persona.

Pieteicējs lūgumā par atbrīvošanu no valsts nodevas samaksas norādījis, ka viņa ienākumi ir mazāki par ikmēneša maksājumiem. Tomēr bankas konta pārskatā nav konstatējamas skaidras naudas iemaksas, kā tas ticis apgalvots, vai pārskaitījumi no /Persona B/. Vienlaikus ir konstatējams, ka pieteicējs oktobrī ir apmaksājis mātes komunālo pakalpojumu rēķinus.

Atbilstoši Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras sniegtajai informācijai /Persona B/ ienākumus 2023. gadā veidoja invaliditātes pensija un piemaksa pie invaliditātes pensijas 823,63*euro* mēnesī (*lietas 97.–101. lapa*). Tas liecina, ka pieteicēja mātei bija naudas līdzekļi savu komunālo pakalpojumu apmaksai.

No minētā apgabaltiesa secina, ka pieteicējam un viņa mātei bija kopīga mājsaimniecība un starp viņiem pastāvēja vienošanās par to, kādiem mērķiem tiks izlietoti kopīgie naudas līdzekļi.

[15] Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 7. panta 2. punkts uzliek personai, kura vēlas saņemt sociālo palīdzību, pienākumu sniegt ziņas par sevi un sadarboties ar sociālo dienestu savas sociālās situācijas novērtēšanā.

Izskatāmajā gadījumā konstatējams, ka pieteicējs, lūdzot piešķirt trūcīgas mājsaimniecības statusu un mājokļa pabalstu no 2023. gada 1. decembra, ir sniedzis nepatiesas ziņas par mājsaimniecību, kurā viņš dzīvo. Kā to pamatoti konstatēja Dienests, pieteicējs kopā ar māti dzīvoja vienā mājoklī, viņiem bija kopēja saimniecība, līdz ar to 2023. gada 1. novembra deklarācijā bija iekļaujama informācija par /Persona B/ kā personu, ar kuru viņš dzīvo kopējā mājsaimniecībā, un iesniedzamas nepieciešamās ziņas par viņas ienākumiem. Pieteicējs Dienesta prasību

par tiesību aktos noteikto ziņu iesniegšanu neizpildīja. Šādos apstākļos viņa prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu ir noraidāms kā nepamatots.

[16] Pirmās instances tiesa nepareizi izvērtēja lietas faktiskos apstākļus, tādēļ izdarīja kļūdainu secinājumu par pieteikuma pamatotību.

[17] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 126. panta ceturtajai un piektajai daļai, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas ar tiesas lēmumu bijis pilnīgi vai daļēji atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā. Šis pienākums nav attiecināms uz tiem pieteicējiem, kuri pieteikumu iesnieguši par administratīvo aktu sociālās drošības jomā (pensijas, pabalsti u. tml.).

Pieteicējs tika daļēji atbrīvots no valsts nodevas samaksas par pieteikuma iesniegšanu. Tā kā pieteikums iesniegts sociālās drošības jomā, viņam nav uzliekams pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 245. pantu, 304. panta pirmo daļu, 307. un 309. pantu, 329. panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

**nosprieda**

noraidīt /Persona A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, piešķirot trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusu un mājokļa pabalstu no 2023. gada 1. decembra, izdošanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente Tiesnese Tiesnese

S. Gintere I. Dambe L. Vīnkalna